

GRUŠTVENI SPIS:

v || 470484

Ljubljana

LETNO POROČILO

N U K

1948

989607368

4

POROČILO

o Narodni in univerzitetni knjižnici

v letu 1948-

V letu 1948 je Narodna in univerzitetna knjižnica napredovala v marsikaterem pogledu, kakor naj pokažejo naslednja izvajanja. Napredek so omogočila denarna sredstva / proračunska in investicijska/ ter delavnost in prizadevnost uslužbencev. Ti so ^{tudi} nekaj z organiziranim, nekaj z individualnim prostovoljnim delom prispevali k razmahu naše ustanove.

Denarna sredstva, nabave, izdatki

Proračunske postavke za materialne izdatke so znašale skupno 1.475.200.- din, in sicer :

	kredit	porabljeno
pisarniški stroški	13.000.-	18.000.-
kurjava	329.000.-	212.295.-
razsvetljava	60.000.-	95.000.-
nabava in tisk obrazcev in tis.	30.000.-	11.950.-
nabava knjig, revij in časop.	500.000.-	522.223.50
potni stroški	10.000.-	
čiščenje poslopja	210.000.-	42.153.25
vzdrževanje poslopja	50.000.-	52.821.60
poština in brz. stroški	43.200.-	28.825.-
zavarovanje	90.000.-	90.000.-
nabava drobnega inventarja ..	30.000.-	58.000.-
nabava knjigov. materiala ...	40.000.-	35.103.64
tisk publikacij	50.000.-	40.000.-

Te postavke smo, kakor je razvidno skoraj vse porabili, največ prihranka je bilo pri kurjavi, nabavi in tisku obrazcev in tiskovin, dalje pri potnih stroških, pri čiščenju poslopja, pri poštnih stroških. Kjer so večji izdatki, kakor je iznašal kredit nam je bil odobren virman. Upoštevati pa je treba, da je šel del izdatkov tudi za univerzitetne institucije, ki so v poslopju / zlasti za kurjavo, razsvetljavo in vzdrževanje poslopja/. Izmed ^{vaincijih} ~~izdatkov~~ stroškov naj

omenim nabavo pohištva / nekaj polic in omar /, pisalnega stroja in beljenje katalognega oddelka, a o nabavah knjig in rokopisov bo niže več povedano.

Od investicijskega kredita/v skupnem znesku 25.000.- din/ so se dokončale železne mreže v pritličju.

Iz izrednega kredita pri kontu III pri Državni investicijski banki so bili poravnani računi za nove stropne svetiljke v časopisni čitalnici in za pleskarska dela / zlasti vrata/ skupno 87.378.70 din. Nujni izdatki za bližjo bodočnost bodo še : nabava dveh lestencev v veliki čitalnici, grb in napis na pročelju poslopja, zasteklitve / zlasti velike čitalnice/, štiri katalogne omare, preproga za veliko čitalnico, več pisalnih strojev, oprava za kartografski oddelak, oprava za glasbeni oddelak, oprava za razstavno dvorano, aparat za reprodukcijo, nekaj pisalnih miz in mizic za pisalne stroje.

Osebjje.

Vseh uslužbencev/ računajoč tudi honorarne, tiste z začasnimi dekreti in eno dodeljeno moč/ je bilo dne 1. januarja 1948 - 35, dne 31. decembra 1948 - pa 49, tako da je dobila Narodna in u iverzitetna knjižnica 14 novih moči. Ta prírastek je nastal po večini šele proti koncu leta, tako da se bo učinek večjega števila delovnih moči poznal šele v letu 1949, zlasti ker skoro vse nove moči niso bile izurjene v bibliotekarski stroki. Bile so zlasti potrebne, ker smo odprli dva nova oddelka / grafični in kartografski oddelak in francoski oddelak/ ter imamo razen počitniških mesecev čitalnico odprto 14 ur na dan.

Po nazivih je bilo osebjje dne 31. decembra :

- 1 znanstveni sodelavec / upravnik /
- 3 višji bibliotekarji
- 5 bibliotekarjev / od teh eden z začasnim dekretom/
- 2 bibliotekarja pripravnik / od teh 1 z zač. dekretom/
- 3 nižji bibliotekarji
- 3 nižji bibliotekarji pripravniki /od teh 1 z zač. dekr./
- 1 knjižničar
- 2 bibliotekarska tehnika
- 1 višji administrativni manipulant.

- 5 administrativnih manipulantov
- 2 strojepiski
- 3 pomožni uslužbenci I. razreda
- 5 pomožnih uslužbencev II. razreda
- 2 pomožna uslužbenca III. razreda
- 3 snažilke
- 1 obrtni obratovodja
- 2 višja pomočnika
- 2 samostojna pomočnika
- 2 honorarni moči
- 1 dodeljena moč / gimn. profesor /

Osebj pa še vedno ni dovolj, ker sta nujna še dva oddelka / glasbeni oddelek in Osrednji katalog /, a nekateri oddelki ne zmagujejo kljub vsej prizadevnosti uslužbencev vsega dela. Kje zlasti primanjkuje osebj, bo razvidno iz poročila po posameznih oddelkih.

Omeniti kaže, da bo treba urediti položaj pripravnikov, zlasti tistih, ki so v tem nazivu nad dve leti, a niso mogli delati strokovnega izpita, ker zanj še ni predpisov, čeprav bi bili ^{lahko} moči že zdavnaj iziti.

Upravna pisarna in ekonomat .

Na kratko naj označim delo pisarne. Vložni protokol za leto 1948 izkazuje 1.625 števil, čeprav se vodi za obvezne primerke poseben vložni protokol / gl. pri Akcesijskemu oddelku/. Poleg dopisovanja sta imela pisarna in ekonomat opravka z personalijami, z nabavami in računi, z izdajanjem legitimacij, z zamenjavami, z opravo hiše, oprema razstavnega prostora in podobno. Dostikrat je bilo potrebno delo tudi izven uradnih ur.

Velika čitalnica.

Velika čitalnica je dostopna bralcem 14 ur na dan / razen v sobotah, ko deluje zaradi čiščenja 7in pol ure/; v počitniških mesecih / julij, avgust/ je bila odprta od 8-12 in od 17 - 20 ure. Obiskovalcev je bilo 83.438 / 54.564 moških in 28.864 žensk/.

od teh 77.870 slušateljev vis.šol in 5.568 drugih oseb. V primeru z letom 1947, ko je bilo vseh obiskovalcev 27.954, je narastel obisk za 55.484. Največji obisk je bil marca/11.577 oseb/, najmanjši julija. Rekord je bil dosežen 10.III. ko je bilo 678 oseb. Čitalnica je danes še premajhna. Knjig je bilo izposojenih 35.200, na dom 2.148.

V čitalnici primanjkuje še nekaj osebja. Nujna je zasteklitev zunanjih oken, nabava novih katalognih omar, njih prenos v drug prostor, naprava še dveh lestencev in preprog.

Časopisna čitalnica .

Z letom 1948 je ta oddelk začel delovati v novi, večji čitalnici.

Prejemal je 39 dnevnikov, 224 tednikov, 440 mesečnikov, 170 izrednih periodik, vsega torej 873 periodik. Inventar je narastel za 3000 števil.

Bralcev je bilo 5.500, od tega študentov 3.400, drugih 2.100. Izdanih je bilo 6.605 časnikov in časopisov.

Oddelk je skupaj z akcesijo vršil reklamacije za periodiko; teh je bilo 570.

Osebja ima oddelk troje, vendar bi, zlasti za zaostanke iz prejšnjih let, potrebovali več moči.

Oddelk za katalogizacijo.

Ta oddelk, ki je bil v zvezi z novimi pravili za katalogizacijo reorganiziran z začetkom 1948, obsega a) akcesijo, b) glavni katalog, c) stvarni in sistematični katalog.

a) Akcesija.

Akcesija je sprejemala knjige in jih inventarizirala, potem pa razpošiljala obvezne primerke.

Inventarizirala je v celem letu 17.957 števil, in sicer obveznih primerkov 6.543, darov in zamenjav 9337, nakupov 1668, muzikalij (ker ni bilo zanje posebnega oddelka) 409. Akcesija določa tudi signature, v letu 1948 je del čila 9106 signatur.

V zvezi s sprejemanjem obveznega tiska so številne reklamacije,

tako da izkazuje vložni zapisnik 569 številik.

Razpošiljanje slovesnega obveznega tiska je obsegalo 256 pošilk (paketov), nekako 21 do 22 na mesec. Najkasneje petega v vsakem mesecu smo tisto, kar je v prejšnjem mesecu prišlo obveznega tiska, že odposlali po pošti; želeli bi le, da bi tudi od drugod tako hitro dobivali obvezne primerke.

b) Glavni katalog

Ob novem letu 1948 smo uvedli novi način katalogizacije. Tudi iz prejšnjih zalog smo prekatalogizirali že več knjig, zlasti zbirk; koristno je to že zaradi evidence knjižne zaloge v sistematičnem in stvarnem katalogu.

V letu 1948 je bilo novih signatur 5998 (zvezkov 7998). Poleg tega smo uvedli arhivske primerke in postavili 1072 zvezkov. Dublet je bilo postavljenih 3801.

Uredila so se šolska poročila s slovenskega ozemlja in so pripravljena za katalogizacijo. Oddelek je tudi sestavljal seznam novosti za objavo v čitalnici in v Slovenskem poročevalcu.

Osebe oddelka je morale pomagati tudi drugod, zlasti pri stvarnem in sistematičnem katalogu, v čitalnici in skladiščih, pri pregledih ob nabavi novih knjig, pomagale strankam pri iskanju in pdb. Pripravilo je tudi knjige za dve razstavi, za razstavo slovenske knjige 1945-1947 in za Cankarjevo razstavo.

V tem oddelku je dalj časa prakticiralo več aspirantov za službo v znanstvenih knjižnicah, sem so hodili po nasvete bibliotekarji pri ministrstvih, pri Prezidiu Ljudske skupščine, na fakultetah itd.

Oseba (vštevši manipulativne moči) je bilo, če računamo po zaposlenosti (12 mesecev), zgolj 7, a to zadošča ob zgoraj omenjenem delu komaj za tekoče.

c) Stvarni in sistematični katalog.

Poleg stvarnega smo uvedli v letu 1948 še sistematični katalog po principu decimalne klasifikacije. Ta oddelek je opravljal strokovno delo, t.j. določanje gesel za abec. stvarni katalog in določanje klasifikatorjev za sistematični katalog. Poleg tega mi je ostalo še uvrščanje izdelanih listov v obe kartoteki in kontrola kartoteke (glavni katalog je prevzel pretipkavanje listov in kontrole teh listov). Ker je imel oddelek do septembra eno samo moč, od septembra dalje pa dve, je bilo treba velikih na-

porov (poleg rednega dela ok. 400 udarniških nadur), da je opravil delo, kakor sledi: določil je 1006 gesel za stvarni in 10727 klasifikatorjev, 922 kazalk ter sortiral in uredil 11368 listov za stvarni, 6959 za sistematični katalog. Razen tega se je sestavil seznam vseh gesel stvarnega kataloga, ki obsega 145 zvezkov; oddelek je pomagal pri slov. bibliografiji z določanjem klasifikatorjev ozir. s kontrolo teh klasifikatorjev, urejal je in normiral gesla v še postavljenih predalih, izločal iz prometa neprimerno literaturo itd. Tovariš Ludvik je mesec dni vodil knjižničarski tečaj na avtomobilski cesti Bratstva in enotnosti. Za nadaljnje uspešno delo so najno potrebne nove moči.

Rokopisni oddelek

V tem poročilu je upoštevan ves čas od zadnjega poročila dalje / t. j. tudi december 1947/.

Inventar se je povečal za 160 številčk / nakupov 25, darov 134, zamenjava 1/. Vrednost nakupov znaša 301.824 din.

Najvažnejše pridobitve so: korespondenca Stefke in Albine Löffler, fotografski posnetki Prešernovih pisem Vrazu in Čelakovskemu, korespondenca Fr. Vidica, rokopisi, korespondenca, pisma, osebni dokumenti, spominki in fotografije Ivana Cankarja in njegovih sorodnikov, Aškerčeva ostalina, zapuščina Jakoba Sketa, Blasnikov Arbeitsbuch II, Zupančičevi rokopisi, Finžgarjevi rokopisi, Podlimbarskega Gospodin Franjo, del Levčeve korespondence, Kremplove Kratke predge, zapuščina Fr. Gerbiča, Petrovčeve Bibliografija za zgodovino slov. šolstva.- Iz slovanske knjižnice smo dobili v hrambo 4 kartone Levčeve korespondence.

Med naloge si je oddelek postavil tudi ugotavljanje nahajališč nekaterih rokopisov. Uspeh tega dela je nekaj pridobitev Cankarjeve ostaline, fotografij Cankarjevih sorodnikov, Aškerčeve ostaline, ugotovitev nahajališča Jenkovega / Strbenčevega / rokopisa itd. Brez uspešno pa je ostalo iskanje Prešernian iz Bleiweisove zapuščine, ki jo je imel dr. J. Tomišek, a je po njegovi izjavi propadla pri bombardiranju Maribora, dalje poizvedovanje o Costovi zbirki rokopisov, ki bi morala biti v Državni knjižnici Šalikova - Ščedrina v Leningradu, ter poizvedovanje o Gregorčičevih rokopisih / last dr. A. Gorupa na Reki/. Sprožili smo tudi pogajanja za odkup zapuščine dr. A. Turka, dr. Ščeka in rokopisov Frana Govcarja.

Raza in rarissima (tiski) so se pomnožili z nekaj custami. Omenim naj samo defekten izvod Trubarjevega Psalterja 1566, ki je prišel na dan pri pregledu neobdelanega gradiva.

Oddelek je katalogiziral 2.684 kosov. Fond inventariziranih rokopisov iz prejšnjih let je bil v glavnem ^{pregledan} sortiran in je pripravljen za katalogizacijo.

Obiskovalcev je bilo 817, od teh študentov 36, drugih 781; izposoje njih rokopisov 776, knjig 751. Oddelek je obiskovalo 48 ekskurzij z 2.208 udeleženci.

Na prošnje raznih ustanov in za razne priložnosti smo dali prefotografirati 200 rokopisov.

Rokopisni oddelek je prispeval gradivo za dve razstavi za razstavo slovenskega tiska in za Cankarjevo razstavo.

Oddelek ima samo 1 bibliotekarja, potrebuje nujno še manipulativno moč in v dogledenem času še drugega bibliotekarja.

Odelek za narodnoosvobodilni tisk.

Katalogiziranih je bilo 1099 $\frac{1}{2}$ števil. Izdelala se je kartoteka duplikatov periodičnega tiska, a duplikati so se izločili iz omar.

Sortiral in v mape je bil spravljen tehnično-upravni tisk OF. Prav tako dovršen del belogardističnega tiska.

Oddelek je postregel z gradivom študentom in znanstvenim delavcem, Mestnemu komiteju, in O K za kongres, raznim ministrstvom, vojnemu muzeju, OK v Beogradu, radiu in drugim. Vseh obiskovalcev je bilo 99, od teh 30 študentov, 69 drugih.

Oddelek so si ugledale skupine, ki so obiskale rokopisni oddelek (glej tam).

Bibliografski oddelek.

Oddelek je pripravil za tisk bibliografije tiskov za leta 1945-47 (abecedna kartoteka, kartoteka po decimalni klasifikaciji in stvarni register, skupaj 1961 listov). Priredil se je rokopis in opravile tiskarske korekture.

Bibiliografija knjig in muzikalij za l. 1948 je dala 1578 listov. Posebej se vodi kartoteka drugojezičnega tiska v IRS, prevodov iz slovenščine in knjižnih zbirk (93 listov).

Ekscerpirali so se članki iz vseh slovenskih periodik, kar je za leto 1948 dalo 10.799 listov; vse je alfabetirano in vloženo.

Mesečno bibliografijo smo objavljali v Ljudski pravici ozir. v

Slovenskem poročevalcu.

Poleg tega je oddelek sestavil naslednje priložnostne bibliografije: Slovenski tisk l.1948.kot agitacijsko in propagandno sredstvo za zgradbo socializma (statistike po strokah s posebnim pogledom na Sovjetsko zvezo).- Statistika periodik v dobi okupacije za vsako leto posebej. - Statistični pregled slov.tiska od januarja do sept.1948.- Seznam sl v.publikacij o vzgoji in osnovnem šolstvu 1948.-

Oddelek je gotovo vsak dan dajal in iskal informacije bibliografskega značaja.

Grafični in kartografski oddelek.

Ta oddelek je stopil v življenje 17.marca,ko je dobil začasen prostor.Najprej so se zbirke razvrstile po ustreznih skupinah,potem se je uredilo gradivo,ki se najbolj potrebuje,a to so predvsem domači zemljevidi.Razvrščena je tudi grafika,urejena zbirka osmrtnic (katalog z 2178 kosi).Prav tako je urejen del razglednic v lo4o kuvertah(in 1203 duplikatov).Slovenski plakati od aprila 1948 dalje so vloženi po datumih prihoda v knjižnico (560 kosov in prav toliko duplikatov.)

Med pridobitvami l.1948 je omeniti zlasti nakup zemljevidov iz zapuščine dr.Kusa, 2 Jakčeva portreta (dar),2 Smrekarjevi karikaturi Iv.Cankarja (dar) ter zbirka slov.gledaliških lepakov in drugih naznanil iz 2.polovice prejšnjega stoletja(dar).

Oddelek potrebuje večjih prostorov in primernejših shramb (omari) ter vsaj še eno manipulativno moč.

Francoski oddelek.

Ta oddelek je začel delovati 10.maja,ko smo prevzeli inventar bivšega Francoskega instituta.Najprej se je pregledal knjižni fond,izločile so se neprimerne knjige,izterjale nevrnjene knjige,uredila periodika (napravila se je nova kartoteka).

V teku leta je prišlo 309 novih del pretežno znanstvene vsebine in 1057 zvezkov revij.Danes šteje oddelek približno 7500 knjig in 204 periodik.

Oddelek izdeluje abecedni in stvarni katalog; za leto 1948 je izdelan,kolikor je mogoče,se izdeluje še za knjige iz prejšnjih časov.

S 1.septembrom je bil oddelek odprt za javnost.Do konca leta je bilo bralcev 1253,od teh študentov 598,drugih 655.Izposojenih je bi-

lo 1404 zvezkov.

Odderek je provizorično spravljen v skladiščnem prostoru s cementnimi tli. Ima dva uslužbenca; lektorica filozofske fakultete Váda Sturmova je brezplačno pomagala pri urejevanju povprečno dve uri na dan. Vsekakor je nujno potrebna še ena moč.

Knjigoveznica .

Knjigoveznica je v teku leta 1948 dobila potrebno osebje, tako da ima zdaj mojstra, dva pomočnika in eno pomožno moč. Tudi težave z nabavo knjigoveškega materiala smo srečno prebredli, tako da ni delo nikoli izostalo zaradi pomanjkanja materiala.

Ob povprečno dve in pol delovnih močeh na dan je knjigoveznica izvršila naslednje delo : vezala je 1077 knjig s 1100 zlatimi napisi, 54 časopisov in 30 poslovnih knjig; popravila 220 knjig in 24 rokopisov, nalepila 6 zemljevidov, vlepila 515 ovitkov v knjige, izdelala 294 map, 14 škatelj, 1566 kuvert / vrečk/, 22 blokov, 195 napisov, uokvirila 41 slik, izdelala škatljo za hrambo Prešernovega rokopisa, izdelala 9 plakatov, rezala papir na razne formate, perforirala na tisoče kartotečnih listov itd.

Knjigoveznica je knjižnici potrebna, sedanje število osebja bo za dogleden čas zadostovalo.

Glasbeni odd elek.

Ta odderek se v letu 1948 še ni mogel ustanoviti, ker nam je strokovna moč bila obljubljena šele s 1.1.1949. in ker smo bili s prostorom v zadregi. Prevzeli pa smo dobršen del arhiva Glasbene Matice, bivše Filharmonije in Akademije za glasbo / en del bomo še prevzeli v bližnji bodočnosti/. Prevzeti material je vskladiščen in upamo, da bo v kratkem dostopen interesentom. *Za ta odderek smo pridobili 3 nakupom Ostericovo zapuščino.*

Razstave .

V preteklem letu je Narodna in univerzitetna knjižnica priredila dve razstavi. Prva je bila odprta 7. februarja / za Prešernov dan/ in je obsegala slovenski tisk od osvoboditve do konca 1.1947.

To razstavo si je ogledalo 1964 ljudi.

Druga razstava, Cankarjeva, je bila odprta 11.XII.1948 in je prikazala Cankarjeve rokopise, njegova dela in v izboru dela o njem. Obisk je bil 3.624.

Razstave so velikega vzgojnega pomena in so vzbudile v javnosti dokaj zanimanja. Tudi je pri vsaki razstavi prišlo na dan kaj novega gradiva, zlasti rokopisov.

Menim, da se moram v tem poročilu spomniti tudi dela naše sindikalne skupine. Naši uslužbenci so delovali v univerzitetni podružnici bodisi v upravnem odboru, pri udarniškem delu in v kroških. V svoji skupini pa so se sestajali, kadar so reševali tisto, ki se je tikalo naše ustanove; obravnavali so vprašanje delovne discipline, organizacije udarniškega dela v knjižnici, pretresali so predloge za ureditev gnotnega položaja uslužbencev itd.

Radi so pomagali, kadar je bilo treba prijeti za delo, udarniško seliti knjige, urejati jih in p.d.b.

Narodna in univerzitetna knjižnica se čedalje bolj razvija. Neglede na notranjo reorganizacijo, ki jo doživlja, in na razširitev nalog, ki so ji z novo stvarnostjo pripadle - kar sledi vse iz zgornjega poročila - še dejstvo, da je v letu 1948 bilo v knjižnici blizu 100.000 obiskovalcev / natanko 98.903 /, ki so tu iskali pripomočkov za svoj študij ali za razširjenje svojega kulturnega obzorja / obiskovalci razstav/, priča o njenem današnjem pomenu. Da bo ta pomen od leta do leta raste, o tem smo prepričani. Objektivne težave, zlasti pomanjkanje osebja in prostorov, upamo premostiti s pomočjo naše ljudske oblasti, saj je doslej vedno pokazala veliko razumevanje in naklonjenost za kulturno in znanstveno delo, ki podpira naše pot v socializem. Na nas pa je - tega se dobro zavedamo - da z vsemi močmi omogočimo napredek naše ustanove, ker s tem prispevamo k obnovi in razcvitu naše domovine.

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

II 470484

b

1848